

והנה טענה רצינית. הפסיכולוג האמריקני ארתור ג'נסן (Jensen) מציע שנתבונן בזמן התגובה כדי להעריך אינטליגנציה: מערך אורות מופעל, באיזו מהירות הנבחן מגיב? הפסיכולוג הבריטי האנס אייזנק (Eysenck) מציע לעוסקים בחקר האינטליגנציה להתבונן ישירות בגלי מוח.

קיימות כמובן גם גירסאות משוכללות יותר של מבחן ה-IQ. אחת מהן קרויה "מבחן כושר לימודי" (Scholastic Aptitude Test - SAT). כוונתו לשמש ככלי מדידה מסוג דומה, ואם מסכמים את תוצאות המבחנים בלשון ובמתמטיקה, ניתן לדרג את הנבחנים על פי מימד יחיד זה של האינטלקט. תוכניות לימוד למחוננים, למשל, מרבות להשתמש במדידה מעין זו. מי שמנת המשכל שלו עולה על 130, מתקבל.

ברצוני לטעון כי להשקפה חד-ממדית זו ביחס לדרכים האפשריות להערכת שכלם של בני-אדם, מתלווה השקפה תואמת לגבי בית-הספר, שאקרא לה 'הגישה האחידה'. הגרעין הקשה של תוכנית הלימודים בבית-הספר האחיד הוא מערך של עובדות, שעל כל אחד ואחד לדעת, ומעט מאוד שיעורי בחירה. התלמידים הטובים יותר, אולי אלה בעלי מנת המשכל הגבוהה יותר, מורשים לקחת שיעורים נוספים, הדורשים קריאה ביקורתית, יכולת חישוב וכישורים מחשבתיים. בבית-הספר האחיד נערכים מבחני נייר ועיפרון סדירים, מתוך מבחר מבחני ה-IQ וה-SAT. הם מניבים דירוג מהימן של אנשים. המצוינים והמבריקים מגיעים למכללות הטובות, ואולי - אבל רק אולי - ידורגו גבוה יותר גם בחיים. אין ספק שגישה זו פועלת כהלכה מבחינת אנשים מסוימים - מוסדות חינוך כמו אוניברסיטת הרווארד הם עדות רהוטה לכך. היות ששיטה זו של מדידה ומיון מתאפיינת מבחינות רבות ב"שלטון המצוינות" (meritocracy), אכן יש לה במה להשתבח.

אבל קיים גם חזון חלופי, שברצוני להציג, חזון המבוסס על השקפה שונה באופן רדיקלי באשר לשכל ולמחשבה, ואשר מניבה השקפה שונה מאוד לגבי בית-הספר. זוהי תפיסה פלורליסטית של הרוח האנושית, המזהה פנים שונים ומובחנים של הכרה, ומכירה בעובדה שלאנשים יש כוחות קוגניטיביים שונים וסגנונות קוגניטיביים מנוגדים. הייתי רוצה גם להציג את המושג 'בית-הספר הממוקד ביחיד', הלוקח במלוא הרצינות את ההשקפה רבת-הפנים הזו על האינטליגנציה. דגם זה של בית-ספר מבוסס בחלקו על ממצאיהם של מדעים שלא היו קיימים כלל בזמנו של בינה: המדע הקוגניטיבי (חקר ההכרה), והמחקר השיטתי של מערכת העצבים (חקר המוח). גישה מעין זו היא זו שנקראה בפי 'התיאוריה של האינטליגנציות המרובות'. הרשו לי לספר לכם משהו על מקורותיה, טענותיה, והשתמעויותיה החינוכיות לגבי בית-הספר האפשרי בעתיד.

פרק 1

בקיזור נמרץ

הרשו לי להעביר את כולנו לפריס, שנת 1900 - La Belle Epoque - עת פרנסי העיר פריס פנו לפסיכולוג בשם אלפרד בינה (Binet) בבקשה יוצאת דופן: האם יוכל להגות מעין כלי מדידה, שיאפשר לחזות מראש אילו ילדים יצליחו ואילו ייכשלו בלימודים בכיתות הנמוכות בבתי-הספר של פריס? גלוי וידוע לכול, שבינה הצליח. עד מהרה קוצר שמה של התגלית 'מבחן אינטליגנציה', שהמדד הכמותי שלו הוא ה-'IQ'. בדומה לאופנות פריסאיות אחרות, ה-IQ עשה את דרכו תוך זמן קצר לארצות הברית, ושם זכה להצלחה צנועה עד מלחמת העולם הראשונה. אז נעשה בו שימוש לבחינת יותר ממיליון מתגייסים אמריקאים, והוא התאקלם סופית. מאז אותו יום ואילך, מבחן ה-IQ נראה כהצלחתה הגדולה ביותר של הפסיכולוגיה - כלי עבודה מדעי מועיל בתכלית.

איזו השקפת עולם גרמה להתרגשות הרבה שעורר ה-IQ? אנשים, לפחות במערב, סמכו תמיד על הערכה אינטואיטיבית של מידת פיקחותם של אחרים. כעת דומה היה שאינטליגנציה ניתנת לכימות. יכולת למדוד מה גובהו של מישהו בפועל או בכוח, וכעת, כך נדמה היה, יכולת למדוד גם את האינטליגנציה שלו בפועל או בכוח. היה לנו מימד אחד של היכולת המנטלית, ועל פיו יכולנו לדרג כל אחד.

החיפוש אחר כלי המדידה המושלם לאינטליגנציה נמשך מאז בצעדים מהירים. הנה לדוגמא כמה ציטוטים מתוך מודעת פרסומת למבחן נפוץ:

זקוק למבחן אישי מהיר, שייתן לך אומדן אינטליגנציה שקול ומהימן בתוך ארבע-חמש דקות לטופס? שקיים בשלושה נוסחים? שאינו מסתמך על תפוקה מילולית או על ניקוד סובייקטיבי? שניתן להשתמש בו עם נכים קשים (אפילו משותקים) אם הם רק יכולים לסמן 'כן' או 'לא'? שפועל עם בני שנתיים ועם מבוגרים מבריקים באמצעות אותה סדרה קצרה של פריטים ובאותה מתכונת? עכשיו רק ב-16 דולר!

אי-שביעות הרצון ממושג ה-IQ ומגישות אחידניות לאינטליגנציה היא תופעה נפוצה למדי – אפשר לציין לדוגמה את עבודותיהם של לי' תרסטון (Thurstone), ג' פ' גילפורד (Guilford), ומבקרים אחרים. ובכל זאת, מנקודת המבט שלי, אין די בהבעות ביקורת אלה. יש לקרוא תיגר על המושג בכללו. למעשה, יש להחליף אותו.

סבורני שעלינו לחדול לגמרי ממבחנים ומחיפוש מתאם בין מבחנים, ובמקום זאת לפנות למקורות מידע נטורליסטיים יותר לגבי הדרכים שבהן אנשים ברחבי העולם מפתחים מיומנויות בעלות חשיבות לאורח חייהם. חשבו למשל על מלחים בים הדרומי, המוצאים את דרכם בין מאות ואולי אלפי איים באמצעות התבוננות בקבוצות הכוכבים בשמים, תחושת הדרך שעושה הסירה על פני המים, ותשומת לב לכמה ציוני דרך פזורים. מלה שתציין אינטליגנציה בחברה שמלחים אלה הם אנשיה, תורה אל נכון על סוג זה של יכולת ניווט. חשבו על רופאים מנתחים ועל מהנדסים, ציידים ודייגים, רקדנים וכוריאוגרפים, אתלטים ומאמני אתלטיקה, ראשי שבטים ומכשפים. כל התפקידים השונים האלה חייבים להילקח בחשבון אם נקבל את האופן שבו אני מגדיר אינטליגנציה – והוא, היכולת לפתור בעיות, או לצור תוצרים, שמסגרת תרבותית או קהילתית אחת או יותר מייחסת להם ערך. איני נוגע כרגע בשאלה האם יש מימד אחד או ממדים אחדים של אינטליגנציה, או האם האינטליגנציה מולדת או מתפתחת. אני מדגיש במקום זאת את היכולת לפתור בעיות ולעצב תוצרים, ומחפש את אבני הבניין של האינטליגנציות שאותם מלחים, מנתחים ומכשפים משתמשים בהן.

צדו המדעי של חיפוש זה, במידה שקיים, כרוך בניסיון לגלות את תיאורן הנכון של האינטליגנציות. מהי אינטליגנציה? כדי לנסות ולהשיב על שאלה זו, סקרנו עמיתי ואני מגוון רחב של מקורות, שכלל הידוע לי, לא נבחנו יחד קודם לכן. מקור אחד הוא הידע המצוי ברשותנו בנוגע להתפתחותם של סוגים שונים של מיומנויות אצל ילדים נורמליים. מקור אחר, וחשוב ביותר, הוא מידע בדבר הדרכים שבהן יכולות אלה מתמוטטות בתנאים מסוימים של נזק מוחי. כאשר אדם לוקה בשבץ מוחי, או בנזק מוחי מסוג אחר, יכולות אחדות עשויות להיהרס, או להיות, במבודד מיכולות אחרות. מחקר זה בקרב מטופלים הסובלים מנזקים מוחיים הניב ראיות רבות-עוצמה, משום שכל הנראה הוא משקף את האופן שבו מערכת העצבים התפתחה בהדרגה במשך אלפי שנים עד שהיבה סוגים מובחנים מסוימים של אינטליגנציה.

קבוצת המחקר שלי בחנה גם אוכלוסיות מיוחדות אחרות: עילויים, מפגרים מלומדים, ילדים אוטיסטים, ילדים הסובלים מליקויי למידה.

כולם הציגו לראווה פרופילים קוגניטיביים "סבוכים" – פרופילים שיקשה עד מאוד להסבירם במונחים של גישה אחידנית לאינטליגנציה. אנו בודקים הכרה אצל מינים שונים של בעלי חיים ובקרב תרבויות שונות ורחוקות זו מזו. לבסוף, אנו בוחנים שני סוגים של ראיות פסיכולוגיות: מתאמים בין מבחנים פסיכולוגיים, מן הסוג העולה מתוך ניתוח סטטיסטי קפדני של שורה של מבחנים; ותוצאות המאמצים המושקעים באימון במיומנויות. כאשר מאמנים אדם במיומנות A, למשל, האם האימון מועבר לכישור B? האם אימון במתמטיקה, לדוגמה, משפר יכולות מוסיקליות, או לא?

ברור מאלינו כי בחינת כל המקורות האלה – מידע על התפתחות, על התמוטטויות, על אוכלוסיות מיוחדות, וכדומה – מצטברת בסופו של דבר לקרן שפע של מידע. המיטב שאנו יכולים לעשות הוא לבצע ניתוח גורמים סטטיסטי, להזין את כל המידע למחשב ולציין את סוג הגורמים או האינטליגנציות שברצוננו לשלוף. אך מה לעשות, וסוג החומר שאיתו עבדתי לא היה קיים בצורה הניתנת למחשוב, וכך היה עלינו לבצע ניתוח גורמים סובייקטיבי יותר. אם לומר את האמת, פשוט למדנו כמיטב יכולתנו את התוצאות, וניסינו לארגן אותן באופן שיהיה בעל משמעות לגבינו, ונקווה שגם לגבי קוראים ביקורתיים אחרים. רשימת שבע האינטליגנציות שבאה לעולם כתוצאה מכך היא ניסיון מקדמי לארגן את אותה כמות עצומה של מידע.

אני רוצה כעת להזכיר בקצרה את שבע האינטליגנציות שאיתרנו, ולצטט דוגמא אחת או שתיים לכל אינטליגנציה. אינטליגנציה לשונית היא סוג של יכולת, המופיעה אולי בצורתה המלאה ביותר אצל משוררים. אינטליגנציה לוגית-מתמטית, כשמה כן היא, יכולת לוגית ומתמטית, כמו גם יכולת מדעית. ז'אן פיאזה, הפסיכולוג ההתפתחותי הגדול, חשב שהוא חוקר את האינטליגנציה כולה, אך אני סבור שהוא חקר את התפתחותה של האינטליגנציה הלוגית-מתמטית. על אף שאני פותח באינטליגנציות הלשונית והלוגית-מתמטית, אין זאת משום שאני סבור שהן החשובות ביותר – למעשה, אני משוכנע כי לכל שבע האינטליגנציות יש בסיס שווה לתביעת זכות קדימה. מכל מקום, בחברה שאנו חיים בה, האינטליגנציות הלשונית והלוגית-מתמטית הפכו למושאי הערצה. רוב המבחנים שאנו עורכים מבוססים על הערכה גבוהה זו של כישורים מילוליים ומתמטיים. מי שמצליח יפה בלשון ובלוגיקה, מן הסתם גם יצליח יפה במבחני ה-IQ וה-SAT, ועשוי בהחלט להתקבל למכללה יוקרתית, אבל השאלה אם יצליח יפה לאחר סיום הלימודים תהיה תלויה ככל הנראה בקיומן של אינטליגנציות אחרות ובשימוש בהן, ולאיינטליגנציות אלה אני רוצה להעניק תשומת לב שווה.

אינטליגנציה מרחבית היא היכולת ליצור דימוי מנטלי של עולם מרחבי, ולתמרן ולבצע אופרציות במהלך השימוש בו. מלחים, מהנדסים, רופאים מנתחים, פסלים וציירים, אם למנות רק כמה דוגמאות, הם בעלי אינטליגנציה מרחבית מפותחת מאוד. אינטליגנציה מוסיקלית היא סוג היכולת הרביעי שזיהינו: ליאונרד ברנשטיין שופע בה; מוצרט, ניתן לשער, שופע בה אף יותר. אינטליגנציה גופנית-תנועתית היא היכולת לפתור בעיות, או ליצור תוצרים, תוך שימוש בגוף כולו או בחלקים ממנו. רקדנים, אתלטים, רופאים מנתחים ובעלי מלאכה מפגינים כולם אינטליגנציה גופנית-תנועתית מפותחת מאוד.

לבסוף, אני מציע שתי צורות של אינטליגנציה אישית – לא מוכנות לאשורן, חמקמקות מבחינת המחקר, אך בעלות חשיבות עצומה. אינטליגנציה בין-אישית היא היכולת להבין אנשים אחרים: מה מניע אותם, איך הם פועלים, איך לעבוד בשיתוף פעולה איתם. סביר להניח כי אנשי מכירות מצליחים, פוליטיקאים, מורים, קלינאים ומנהיגים דתיים הם יחידים הנחנים במידה ניכרת של אינטליגנציה בין-אישית. אינטליגנציה תוך-אישית, סוג שביעי של אינטליגנציה, היא יכולת בעלת מתאם גבוה לזו הקודמת, אשר מופנית פנימה. זוהי יכולתו של אדם ליצור דימוי אמיתי ומדויק של עצמו, ולהיות מסוגל להשתמש בו כדי לפעול ביעילות בחיים.

אלה הן, אם כן, שבע האינטליגנציות שחשפנו ותיארנו במחקרנו. כפי שאמרתי, זוהי רשימה מקדמית. ברור כי כל צורה של אינטליגנציה ניתנת לחלוקת משנה, וכי אפשר לארגן את הרשימה מחדש. העניין העיקרי הוא להוכיח את צדקת המאמינים ברבגוניותו של האינטלקט. אנו סבורים גם שיחידים נבדלים זה מזה בפרופילים מסוימים של אינטליגנציה שאיתם הם נולדים, ובוודאי באלה שמאפיינים אותם בסופו של דבר. אני רואה באינטליגנציות פוטנציות ביולוגיות גולמיות, שאפשר לפגוש אותן בטהרתן רק אצל יחידים חריגים (במובן הטכני). כמעט אצל כל האחרים האינטליגנציות עובדות יחד לפתור בעיות, להפיק סוגים שונים של מצבים תרבותיים מוגמרים – מקצועות, תחביבים, וכדומה.

זוהי התיאוריה של האינטליגנציות המרובות על רגל אחת. להשקפתי, מטרתו של בית-הספר צריכה להיות פיתוח האינטליגנציות והגשת סיוע בהשגת יעדים מקצועיים ותחביביים ההולמים את מגוון האינטליגנציות המסוים של כל תלמיד. אני מאמין כי מי שמקבל סיוע כזה מרגיש מחויב יותר וכשיר יותר, ועל כן נוטה יותר לתרום לחברה בדרך קונסטרוקטיבית.

הרהורים אלה, יחד עם הביקורת על הגישה הכוללנית לאינטליגנציה, אשר בה פתחתי, מובילים אל מושג 'בית-הספר הממוקד ביחיד', הבנוי להבנה ולפיתוח מיטביים של הפרופיל הקוגניטיבי של כל תלמיד ותלמיד. השקפה זו עומדת בניגוד ישיר לבית-הספר האחיד שתיארתי קודם.

מתווה בית-הספר האידיאלי של העתיד מבוסס על שתי הנחות. הראשונה היא כי לא כולם משתפים אותם תחומי עניין ויכולות; לא כולנו לומדים באותו אופן (וכעת יש בידנו הכלים לגשת להבדלים אישיים אלה בבית-הספר). ההנחה השנייה היא עניין כאוב – זוהי ההנחה כי איש אינו יכול ללמוד כיום כל מה שיש ללמוד. כולנו, כאנשי הרנסנס, היינו רוצים לדעת הכול, או לפחות להאמין בעצם האפשרות לדעת הכול, אך אידיאל זה אינו אפשרי עוד. בחירה היא אפוא בלתי-נמנעת, ואחד הדברים שברצוני לטעון הוא שכל דבר שאנו בוחרים בשבילנו, ובשביל האנשים המצויים באחריותנו, יכול להיות, ורצוי שיהיה, מבוסס על מידע. בית-הספר הממוקד ביחיד ירבה בהערכות של יכולות ונטיות אישיות. הוא יבקש להתאים יחידים לא רק לתחומים שונים בתוכנית הלימודים, אלא גם לדרכים מיוחדות להוראת אותם נושאים. ולאחר השנים הראשונות, בית-הספר יבקש גם להתאים יחידים לסוגים שונים של ברירות בנוגע לחיים ולעבודה, כאלה המצויים בסביבתם התרבותית.

ברצוני להציע מערך תפקידים חדש לחינוכאים, שאולי יהפכו את החזון למציאות. דבר ראשון, אפשר שיהיו לנו מה שאני מכנה 'מומחים להערכה'. תפקידם של אנשים אלה יהיה לנסות להבין, ברגישות ובאופן מקיף ככל האפשר, את היכולות ואת תחומי העניין של התלמידים בבית-הספר. חשוב מאוד, מכל מקום, שהמומחים להערכה ישתמשו בכלים שיגלו יחס הוגן כלפי האינטליגנציה. אנו רוצים להיות מסוגלים להגיע ישירות ובמפורש ליכולות מרחביות, ליכולות אישיות, וכדומה, ולא בתיווכן הרגיל של האינטליגנציות הלשוניות והלוגיות-מתמטיות. עד כה, כמעט כל ההערכות נסמכו בעקיפין על מדידה של יכולות אלה. אם תלמידים אינם חזקים בשני תחומים אלה, יכולותיהם בתחומים אחרים עשויות להיוותר עלומות. ברגע שנתחיל להעריך ישירות סוגים אחרים של אינטליגנציה, אני סמוך ובטוח כי תלמידים מסוימים יגלו את כוחם בתחומים שונים למדי, ומושג חדות השכל הכללית יעלם, או יידלדל במידה רבה.

נוסף למומחה להערכה, אפשר שיהיה בבית-הספר העתידי גם 'סוכן תוכניות לימודים'. יהיה זה מתפקידו לסייע בהתאמת פרופילים, יעדים ותחומי עניין של תלמידים לתוכניות לימודים ולסגנונות למידה מסוימים. דרך אגב, אני חושב שהטכנולוגיות האינטר-אקטיביות החדשות מבטיחות

רבות בתחום זה. בעתיד יקל בוודאי הרבה יותר על הסוכנים' להתאים תלמידים לדרכי למידה המתבררות כרצויות להם.

לדעתי, מן הראוי שיהיה בבית-הספר גם 'סוכן יחסי קהילה', שיתאים תלמידים לאפשרויות למידה בקהילה בכלל. יהיה זה מתפקידו למצוא עיסוקים, במיוחד הזדמנויות שאינן קיימות בבית-הספר, לילדים המגלים פרופילים קוגניטיביים לא שגורתיים. עולים בדעתי שוליאויזות, מסגרות ייעוץ, מסלולי התמחות בארגונים, "אחים בוגרים", "אחיות בוגרות" - יחידים וארגונים שתלמידים יכולים לעבוד איתם כדי לערוב לקיומה של רגישות לסוגים שונים של תפקידים חברתיים, מקצועיים ותחביביים. איני מודאג בקשר לאותם צעירים בלתי-שכיחים המצטיינים בכול. הם יסתדרו. אני מודאג בקשר לאלה שאינם מצטיינים במבחנים המתוקננים, ולכן מסווגים לרוב כנעדרי סגולות מכל סוג שהוא. נראה לי שסוכן יחסי הקהילה יוכל לאתר את אותם צעירים ולמצוא מאחזים בקהילה, שיעניקו להם הזדמנויות להצטיין.

חזון זה נותן כר נרחב גם למורים, ואף למורים בכירים. להשקפתי, על המורים להיות חופשיים לעשות את אשר הם אמורים לעשות, קרי - ללמד את חומר הלימוד שלהם בסגנון ההוראה המועדף על ידם. תפקידו של המורה הבכיר יהיה תובעני מאוד. הוא יהיה כרוך בראש ובראשונה בפיקוח על פרחי ההוראה ובהדרכתם. אבל המורה הבכיר גם יבקש להבטיח כי המשוואה המסובכת תלמיד/הערכה/תוכנית-לימודים/קהילה תהיה מאוזנת כראוי. אם האיזון במשוואה יופר במידה ניכרת, יהיה על המורים הבכירים להתערב ולהציע דרכים לשיפור המצב.

אין ספק כי מה שאני מתאר הוא משימה קשה, ואולי אף אוטופיה. התוכנית גם מקפלת בתוכה סיכון גדול, שאני ער לו, של מיון בוסרי - "אז ככה, גיוני הוא בן ארבע, ועושה רושם מוסיקלי, אז אנחנו מתכוונים לשלוח אותו לגיליארד ולוותר על כל השאר". עם זאת, אין בגישה שתיארת שום דבר עקרוני, שמצריך החלטות-יתר מעין זו - ההיפך הוא הנכון. נראה לי שזיהוי מוקדם של כוחות יכול לסייע מאוד בהצבעה על סוגי התנסויות, שתלמידים עשויים לצאת נשכרים מהם. אולם זיהוי מוקדם של חולשות עשוי להיות חשוב לא פחות. אם מקדימים לזהות חולשה, יש סיכוי לטפל בה לפני שיהיה מאוחר מדי, ולמצוא דרכים חלופיות להוראה או לכיסוי של תחום כישורים חשוב.

קצת יש בידנו משאבים אנושיים וטכנולוגיים לממש את רעיון בית-הספר הממוקד ביחיד. המימוש הוא שאלה של נחישות, כולל עמידה נחושה בלחץ הנוכחי העצום לכיוון אחידות והערכה חד-ממדית. מופעל כיום לחץ

חזק, ניתן לקרוא על כך בעיתון מדי יום, להשוות בין תלמידים, בין מורים, בין מדינות, אפילו בין עמים שלמים, תוך שימוש במימד או בקריטריון יחיד, מעין הערכת IQ מקודדת. ברור למדי כי כל מה שתיארת היום עומד בניגוד ישיר להשקפת עולם זו. למעשה, זוהי כוונתי - להגיש כתב אישום חריף נגד חשיבה חד-מסלולית מעין זו.

אני סבור כי אנחנו והחברה שאנחנו חיים בה סובלים משלוש הטיות, המכוונות על ידי 'מערביסטית', 'מבחניסטית' ו'מצויניסטית'. ההטיה ה'מערביסטית' כרוכה בהפיכתם של ערכי תרבות מערביים מסוימים, שהורתם עוד בסוקרטס, למושאי הערצה. חשיבה לוגית, למשל, היא דבר חשוב; רציונליות גם היא דבר חשוב; אך הן אינן הסגולות היחידות. ההטיה ה'מבחניסטית' דוחפת לעבר התמקדות באותן יכולות או גישות אנושיות, שניתנות לבחינה ללא קושי. לפעמים נדמה כי מה שאי-אפשר לבחון, לא ראוי לתשומת לב. הרגשתי היא כי ההערכה יכולה להיות רחבה הרבה יותר ואנושית הרבה יותר מאשר עתה, ושעל פסיכולוגים להקדיש פחות זמן לדירוג של אנשים, ויותר זמן לניסיון לסייע להם.

הכינוי 'מצויניסטית' מתייחס די בגלוי לספרו של דיוויד הלבסטם (Halberstam), **המצוינים והמבריקים** (*The best and the brightest*). הלבסטם התייחס באירוניה לדמויות מסוגם של אותם מרצים מאוניברסיטת הרווארד, שהובאו לווינגטון כדי לסייע לנשיא ג'ון פ' קנדי בהשקת התהליך, שלימים הוליד למלחמת וייטנם. דעתי היא, שכל אמונה בכך שכל התשובות לבעיה נתונה נמצאות בגישה אחת מסוימת, כמו חשיבה לוגית-מתמטית, עלולה להיות מסוכנת מאוד. יש להתסיס את הגישות הרווחות לאינטלקט על ידי תוספת של נקודות מבט אחרות, מקיפות יותר.

חשוב ביותר שנקבל ונטפח את כל האינטליגנציות האנושיות על כל צירופיהן האפשריים. במידה רבה, אנו כה שונים זה מזה מפני שאנו מתייחדים בצירופים שונים של אינטליגנציות. אם נכיר בזאת, סבורני שלפחות יהיה לנו סיכוי טוב יותר להתמודד כראוי עם הבעיות הרבות שאנו נתקלים בהן. אם נוכל לגייס את כל קשת היכולות האנושיות, לא רק שאנשים ירגישו טוב יותר עם עצמם, וכשירים יותר, אלא אפשר גם שירגישו מחויבים יותר ומוכשרים יותר להצטרף ליתר חברי הקהילה האנושית בעבודה למען טוב רחב יותר. אם נוכל לגייס את היקפן המלא של האינטליגנציות האנושיות ולרתום אותן לתבונה מוסרית, אולי נוכל לסייע בשיפור סיכויינו לשרוד על כוכב לכת זה, ואולי אף לתרום לכך שנצליח.